

Ziņas

**Eiropas Komisijas
priekšlikumi
autortiesību
modernizēšanas
jomā**

12. lpp.

**Latvijas publiskā
patapinājuma
atlīdzības sistēma
Eiropas
kontekstā**

13. lpp.

**Ja tu esi
fotogrāfs**

15. lpp.

**Aktuāli! Filmu mūzikas
dokumentācija**

17. lpp.

Autortiesību bezglības balvas laureāti runā

Videointervijās
laureātus iztaujāja
Elīna Bandēna.

7. lpp.

Foto: © Aivars Liepiņš

AUTORTIESĪBU B-E-Z- GALĪBAS BALVA 2-0-1-6

Balva ir piramīdas formas pulkstenis, kas ir atsauce uz laika ritējumu; tā skaldnes ar kopīgu virsotni liek domāt par autora darbu un tā potenciālo daudzveidību. Autortiesību bezgalības balva atgādina, ka darbs dzīvo pats savu dzīvi un nereti atdzimst gan jaunā vidē, gan citā veidolā, jo tā izmantojuma iespējas laika gaitā variējas un vairojas – gan tehnoloģiju, gan sabiedrības mainības dēļ. Lietojumā var atgriezties darbs, kurš radīts senāk, un tikpat labi daudzos veidos un medijos dzīvi var uzsākt arī pavisam nesen tapuši darbi. Autortiesību bezgalības balvu saņēmušo darbu krājums faktiski parāda, kādi autordarbi bijuši vajadzīgi sabiedrībai un sevi pierādījuši kā savdabīgi kultūrtelpas gravitācijas centri.

Balvu nevis piespiež žūrija, bet nodrošina autordarbu izmantojuma datorizēta uzskaitē. Balvas nolikums atrodams AKKA/LAA interneta vietnē: <http://bit.do/akka-laa-abb>

2016. gada 5. decembrī autoru biedrība AKKA/LAA jau 18. reizi pasniedza Autortiesību bezgalības balvas (ABB). Kopš 1999. gada šo balvu ik gadu saņem autori, kuru darbi iepriekšējā gadā izmantoti visvairāk un visdažādākajos veidos – publiski izpildīti, pārraidīti TV, radio, publicēti, reproducēti mehāniskajā ierakstā, kinofilmās, teātra izrādēs u.c.

18 gados godalgots 201 autordarbs, no tiem 125 muzikāli, 34 literāri un dramatiski, 27 vizuāli un 13 audiovizuāli. Otro gadu Autortiesību bezgalības balvu saņem arī horeogrāfiska darba autors. Balvu šajos gados saņēmuši 269 autori, dažs no viņiem – vairākkārt. Trešoreiz godalgota rakstniece Monika Zīle, sesto reizi – Renārs Kaupers, piekto reizi – komponists Imants Kalniņš.

Lai turamies pretī kultūras entropijai!

Aizejošo gadu esam darījuši mūsu autoriem dāsnu, – jo tieši tāpēc jau esam dibinājuši autoru organizāciju pašu autoru labumam. Patlaban vēl nevar pateikt, vai tas būs naudīgāks nekā pagājušais rekordgads, bet ir tuvu tam – otram labākajam gadam autoru biedrības vēsturē. Tas nozīmē, ka autori jau saņēmuši vai nākamgad saņems atlīdzību, kas vismaz daļēji nodrošinās viņu ikdienu. Un, protams, arī radošo darbu tajā skaitā.

Mūsu biedrība ir starp piecdesmit labākajām autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma biedrībām pasaulē, 123 valstīs ir 239 šādas organizācijas. 2015. gadā atlīdzības kāpums bija ne vien pie mums, bet arī kopumā – tika iekasēts par 8,9% vairāk nekā iepriekš, kopā 8,6 miljardi eiro. 2016. gads izskatās tikpat labi.

Neskatoties uz lielo ieņēmumu apjomu, esam bijuši arī personiski ieinteresēti katra autora problēmās, tajā pašā laikā pildot visus pienākumus, kas šādām organizācijām jāpilda.

Politiskajā aspektā saglabājams līdzsvars starp sabiedrības tiesībām uz informāciju un tiesībām efektīvi aizsargāt darbu radītājus: patērētājiem principā jāmaksā par kultūras produktiem, tomēr ņemts vērā arī valsts ekonomiskais līmenis, patērētāju iespējas. Visu gadu aktīvi piedalījāmies jaunā likuma radīšanā, kas tapis, balstoties uz Eiropas Savienības direktīvu (par mums, tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, ir atsevišķa direktīva, tik svarīgi mēs esam). Patlaban likums vēl nav Saeimā pieņemts, taču savu darbu esam godam padarījuši.

Ekonomiskā loma autoru organizācijai nozīmē autoratlīdzības iekasēšanu, sadali un izmaksu, garantējot atlīdzību par kultūras vērtību radīšanu. Un to mēs pildām labi. Galu galā industrijas, kas intensīvi balstās uz intelektuālā īpašuma izmantojumu, 2011.–2013. gados nodrošināja darbu 38% Eiropas Savienības un 90% no tās ekonomiskās sadarbības ar pārējo pasauli. Mūsu darbs ir panākt, lai Latvijas autori saņem samaksu par savu ieguldījumu pasaules ekonomikā.

Juridiskā loma ietilpina sevī juridisku atbalstu autoriem. Tie autori, kuri vēlējušies juridisku padomu, vienmēr ir to saņēmuši.

Sociālā loma ir būtiska katram no mūsu autoriem. Mēs nevaram piedāvāt pensijas, taču tieši aizejošajā gadā turpinājās iepriekšējā gadā uzsāktā stipendiju piešķiršana radošam darbam un parādījās pirmo stipendiātu veiktie darbi. Šī ir vēl viena iespēja bagātināt kultūru, izmantojot mūsu biedrības Kultūras un izglītības fonda līdzekļus, ko veido tikai un vienīgi atskaitījumi no ārzemju autoriem iekasētās atlīdzības. Mēs sveicam autorus arī ar Autortiesību bezgalības balvu, ko piešķir par viņu darbu daudzveidīgāko izmantojumu, un arī ar Autora balvu, ko saņem izcilu, pārsteidzošu darbu radītāji. Mēs piedāvājam arī piederības izjūtu organizācijai, kopīgas mācības un svētkus, tāpat šo ziņu izdevumu, kas daudziem autoriem ir gada nogales apsveikums, ko atnes pastnieks.

Kultūras loma autortiesību organizācijai ir ne mazāk svarīga kā autoru radošajām biedrībām. Nodrošinot autoru tiesību aizsardzības standartu saglabāšanu, mēs mobilizējam inteliģenci radīt kultūras vērtības. Bez autortiesībām izmirst autori. Bez jauniem radītājiem mirst kultūra. Mēs turamies pretī kultūras entropijai.

Lai mums tas izdodas arī turpmāk! Labu atnākošo gadu!

Inese Paklone,
AKKA/LAA izpilddirektore

© Anita Meldere. Akvarelis „Kā pa gaisu”, 1998

Radošu Jauno gadu!

AKKA/LAA

AUTORTIESĪBU B-E-Z- GALĪBAS BALVA 2-0-1-6

2016. gada 5. decembrī Dailes teātra Mazajā zālē Autortiesību bezgalības balvas par plašu un daudzveidīgu darbu izmantojumu 2015. gadā saņēma 12 Latvijā radītu darbu autori.

Foto: © Alvars Liepiņš

Balvas pasniedza šogad Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra pažobelēs atrasta spoku lelle Lenesons – pats zināmā mērā ne gluži galīgs. Pasākuma režisors – Roberts Rubīns, scenārists – Andris Kalnozols, scenogrāfe – Velta Emīlija Platupe, leļļu režisors – Ģirts Šolis, Lenesona vadītāji – Valdis Vanags un Aleksejs Geiko, mūzikas producents – Juris Vaivods, balvu izsniedzējs jeb „asistents bālgimis” – AKKA/LAA darbinieks Rolands Rapa.

Ziņas

Donam
Autortiesību
bezgalības balva –
trešoreiz

Lilitai Jansonei
droša aizmugure –
Aigars Voitišķis

Soļus sper
Emīls Buikis,
viens no
„Prāta Vētras”
godalgotās
dziesmas teksta
autoriem

Kaspars Ansons
un Aminata
priecē publiku
ar „Love Injected”
akustisko
versiju

Māris Bērziņš
sajūt bezgalības
garšu

Spoks Lenesons
novērtē
Marata Ogļezņeva
prasmī
sekundes pārvērst
bezgalībā

**mūzikas un
teksta autors
Rihards Millers
(Rikardions)**
par dziesmu
„Mīlas tukšnesis”,
kas skanējusi
pasākumos un
koncertos, Latvijas
Šlāgerkanālā un
Latvijas Radio;

**rakstniece Monika Zīle – par lugas
„Trīs košas dāmas”** (izdota krājumā
„Trīs košas dāmas: lugas”: „Jumava,”
2009) ilgstošu un plašu izmantojumu
Latvijā – iestudējumos Užavas,
Īles, Matkules, Kārķu, Vecsaules,
Sutru, Ķeipenes, Rubas, Malienas,
Robežnieku, Bērvircavas, Spāres, Mores,
Salaspils, Stāmerienas, Daudzevas u.c.
amatierteātros;

**mūzikas un teksta autors Marats
Ogļezņevs par dziesmu „Sekundes”,**
kas grupas *Musiqq* izpildījumā
skanējusi televīzijā, sabiedriskajos un
komerciālajos radiokanālos un publiskā
izpildījumā – koncertos, pieejama vietnē
YouTube, iekļauta akustiskajā albumā
„Silta sirds” (Emīls Balceris, 2015);

Autortiesību bezgalības balvu 2016 saņem 12 darbu autori:

horeogrāfe Lilita Jansone un mūzikas autors Aigars Voitišķis par deju „Vēderiņš burkšķ”, kas iekļauta koncertos (XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki, Tautas deju kolektīvu lielkoncerts „Līdz varavīksnei tikt”) un raidīta televīzijas ēterā, iekļauta koncertuzvedumā „Manas ģimenes ceļi”. Dziesmas teksta autors – Pēters Brūveris;

režisore un scenārija autore Ināra Kolmane, operators Andrejs Verhoustinskis, mūzikas autori Pēteris Pāss, Mārtiņš Miļevskis, Rihards Kolmanis un komponists Uģis Prauliņš par dokumentālo filmu „Ručs un Norie”, kas publiski demonstrēta Latvijas kinoteātros, kultūras un tautas namos, skolās, Mūzikas un mākslas festivālā „Zemlika” Durbē, Rīgas Starptautiskajā kino festivālā, Eiropas filmu dienu festivālā Singapūrā, Latvijas

pārstāvniecībās ārvalstīs, tostarp vēstniecībās Krievijā, Vācijā, Latvijas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES (Brisele) un citur, translēta LTV1;

mūzikas un teksta autore Aminata Savadogo un aranžētājs Kaspars Ansons par dziesmu „Love Injected”, kas Aminatas izpildījumā pieejama vietnē *YouTube*, skanējusi televīzijā, sabiedriskajos un komerciālajos radiokanālos un publiskā izpildījumā – koncertos;

fotogrāfs Uldis Briedis par fotogrāfiju plašu izmantojumu publikācijās periodikā un grāmatās, demonstrēšanu uz ekrāna Alekseja Ščerbaka izrādē „Neatkarības bērni” (Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris), Latvijas Televīzijā, retranslēšanu Lietuvā un Igaunijā;

rakstnieks Māris Bērziņš – par romānu „Svīna garša”: izdots grāmatas formātā 2015. g. („Dienas Grāmata”), pieejams arī e-grāmatas versijā. Iestudēts Latvijas Nacionālajā teātrī (pirmizrāde 2016. 04. 02.);

komponists Imants Kalniņš un dzejnieks Viktors Kalniņš (Vīks) – par dziesmu ciklu „Cilvēks, kas smejas”;

radīts 20. gs. 70. gados, nepiedzīvoja izrādīšanu, izdots CD „Menuets. Cilvēks, kas smejas” („Upe tuviem un tāliem”, 2005), iestudēts Latvijas Nacionālajā teātrī (pirmizrāde: 2015. 03. 12.), plaši atskaņots koncertos, raidīts radio, TV;

komponists Rihards Dubra par skaņdarbu „Ubi caritas” (1999), kas skanējis koncertos, radio un televīzijā Lietuvā, Japānā, Vācijā, Zviedrijā un Austrālijā, pieejams arī vietnē *YouTube*.

mūzikas autors Artūrs Šingirejs (Dons) un teksta autors Ingus Bērziņš par dziesmu „Dieviņš”, kas Dona izpildījumā skanējusi televīzijā, sabiedriskajos un komerciālajos radiokanālos un publiskā izpildījumā – koncertos, pieejama vietnē *YouTube*;

mūzikas un teksta autori Renārs Kaupers, Māris Mihelsons, Jānis Jubalts, Ingars Viļums un Kaspars Roga, teksta autors Emīls Buikis par dziesmu „7 soļi svaiga gaisa”, kas „Prāta Vētras” izpildījumā skanējusi televīzijā, sabiedriskajos un komerciālajos radiokanālos un publiskā izpildījumā – koncertos, reproducēta diskā „7 soļi svaiga gaisa” (Prāta vētras skaņu ierakstu kompānija), pieejama vietnē *YouTube*.

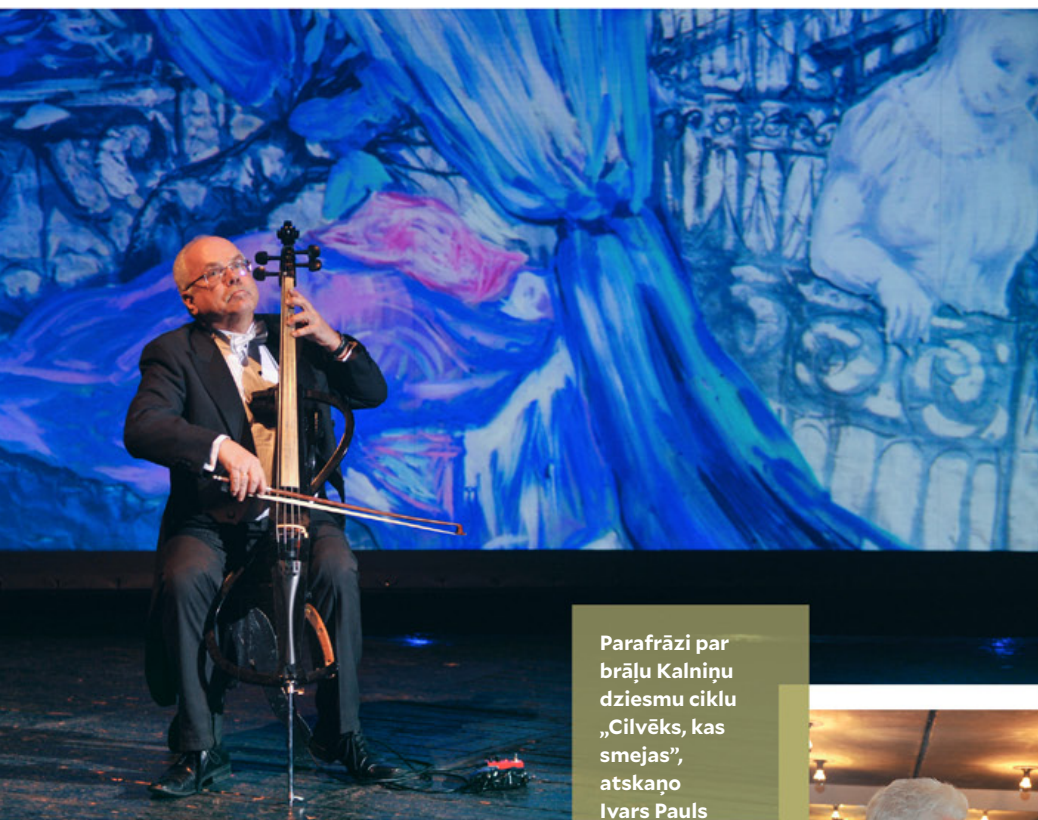
Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

AKKA/LAA prezidents Valdis Muktupāvels ar drošu skatu nākotnē teic uzrunu viesiem

Andris Sējāns (priekšplānā) Aigaram Voitišķim, Ingum Ulmanim un Jurim Vaivodam palīdz tikt galā ar dziesmu „Vēderiņš burkšķ”

Parafrāzi par brāļu Kalniņu dziesmu ciklu „Cilvēks, kas smejas”, atskaņo Ivars Pauls

Mūziķis Valts Pūce izskaidro radošo bezgalību autoriem un AKKA/LAA izpilddirektorei Inesei Paklonei

Balvu koši nopelnījusi rakstniece Monika Zīle

Rakstniece Māra Zālīte sastapusi kinorežisori Ināru Kolmani

Balvas pasākuma režisors Roberts Rubīns un skaņu speciālists, mūziķis Juris Vaivods

Foto: © Aivars Liepiņš

Autortiesību bezgalības balvas laureāti runā

Videointervijās laureātus iztaujāja Elīna Bandēna.

Lugas „Trīs košas dāmas” autore Monika Zīle

Monika Zīle: „Iedvesmas avots ir pašdarbnieki – tie cilvēki, kas laukos līdztekus savam darbam, ieguldot personiskos līdzekļos, laiku un savu ģimeņu pacietību, uztur kultūras vajadzību savos pagastos. Es būšu tik pašapzinīga, lai sacītu tā – savā diezgan garajā mūžā esmu redzējusi sižetus, kuros cilvēki labprāt piedalās, un tie ir ne tik daudz manis sadomāti, kā noskatīti. Varbūt, kā mūziķi saka, aranžējot pēc mazliet cita formāta, ielikti tekstā.

Es domāju, ka jebkurš, kas raksta lugu, domā par to, ka tai vajadzētu būt ne tikai

Dziesmas „Sekundes” mūzikas un teksta autors Marats Ogļezņevs

Marats Ogļezņevs: „„Sekundes” izrādījās pieprasītas – to es mēru YouTube kritērijos: pēc klausījumiem var redzēt, vai dziesma ir veiksmīgi aizgājusi. Vispār mēs paši nemaz nedomājām, ka iznāks liels singls. Jaunu albumu izdodot, ielikām arī vienu jaunu dziesmu, un bija pārsteigums, ka tā tika tik labi uzņemta.

Impuls? Nav tā, ka tu ej pa ielu, paveras debesis, iespīd saulesstars, un atnāk dziesma. Tā nenotiek. Tu katru dienu apsēdies pie datora, kultivē idejas, strādā un strādā, varbūt no divām trijām skicēm iznāk viena, ļoti daudz skīču vienkārši

lasāmai, bet ieraugāmai uz skatuves. Runājot par tieši šo lugu – „Trīs košas dāmas”, – savā laikā luga tapa īpaši Aizputes Tautas teātrī, kur tiešām bija trīs košas dāmas, un lai paldies režisoriem, kas izvēlējušies lugu iestudēt arī turpmāk, – mani ielīkmo apziņa, ka darbs, ko esi izdarījis, patiešām kādam ir bijis vajadzīgs!”

paliek kā skices. Man dziesma ir notikusi tad, kad es to radu. Kad tā nonāk līdz klausītājam, man tā ir jau noiets etaps, jo tikmēr radies daudz jaunu dziesmu, un tāpēc man grūti tās uzskatīt par tik tuvām kā bērni.”

Turpinājums 8. lpp.

Dokumentālās filmas „Ručs un Norie” režisore un scenārija autore Ināra Kolmane

Ināra Kolmane: „Mēs esam saņēmuši tik daudz sirsnības no skatītājiem, ka jā – ir sajūta, ka filma ir trāpījusi sirdī un prātā, un emocijās. Pats dīvainākais – to man ir teikuši arī kolēģi –, ka ir ietrāpīts pilnīgi neaptveramā auditorijā, ka filma patīk bērnudārzniekiem, studentiem,

Foto: © Alvars Liepiņš

pensionāriem, jauniešiem, sievietēm, vīriešiem, profesoriem, strādniekiem un lauku cilvēkiem, tā ka sajūta ir ļoti pacilājoša – ka esi varējis aizķert ko tādu, kas neatstāj vienaldzīgu nevienu, pat vislielāko skeptiķi vai ciniķi. Tas ir forši!

Man ir prieks, ka filma veidojās kā liels kopdarbs salīdzinoši mazā komandā – kopā ar operatoru Andreju Verhoustinski, producentu Jāni Juhņeviču, tad nāca montāžas periods, kad kopā ar montāžas režisori Līgu Pipari strādājām ar mūziku un iedomājāmies, ka varam pamēģināt izmantot Uģa Prauliņa skaņdarbu „Pavasaris. Pirmais pērcons” no albuma „Pagānu gadagrāmata”, kas likās ļoti latviska mūzika, tomēr derēja tieši Japānas epizodēm. Tad sapratām, ka spēcīgajiem suītu dziedājumiem vajag klāt vēl arī kaut ko muzikāli neordināru un filosofisku, un mums piebiedrojās Rihards Kolmanis ar ģitāras kompozīciju, ar perkusijām – Mārtiņš Miļevskis, un kopā ar Pēteri Pāsu tapa unikāls kopdarbs, kas ir visas filmas mūzika un skaņa – par to liels paldies puisiem.”

Dejas „Vēderiņš burkšķ” horeogrāfe Liliāta Jansone un mūzikas autors Aigars Voitišķis

Liliāta Jansone: „„Vēderiņš burkšķ” radās deju studijā „Sidrabiņš”, vienas deļotājas mammīte atnesa man šo disku un teica: „Skolotāj, šī ir manas meitas mīļākā dziesma, vai mēs nevarētu tādu izdeļot?” Es tobrīd nezināju par šādas dziesmas eksistenci, bet, kad noklausījos, tā kļuva par manēļo.”

Aigars Voitišķis: „Uz bērnu dziesmu rakstīšanu mani pamudināja dzejnieks Pēters Brūveris, kas nu jau aizsaulē, bet bija un joproļām ir mans labākais draugs. Es aizbraucu pie Pētera, viņš bija uzrakstījis jaunus dzeļoļus bērniem, un viņam tikko bija piedzimis mazdēliņš. Viņš tad stāstīja, kā mazdēliņš darbojas un ņemas, un, darbojoties ar mazbērnu, radušās rindiņas „ķer, ķer, sper, sper”. „Pamēļini uzrakstīt dziesmu – kā rotaļo!” viņš man teica. Pamēļināju – un, pateicoties maniem kolēļiem Ingum Ulmanim un Andrim Sēļānam, manuprāt, izdevās diezgan veiksmīļi. Noskatījos koncertuzvedumā horeogrāļiju – man ļoti patika.”

Liliāta Jansone: „Horeogrāļijas pamatā ir ļoti laba un interesanta mūzika, no tādas es arī iedvesmoļos. Ir deļas, kuras mani deļotāļi vēļas deļot vēļ un vēļ, un ir deļas, kuras iestudēļam un vairs nedeļojam. Formula ir tāda, ka katra deļa ir stāsts. Bez stāsta deļa ir tikai soļu vai kombināciju savārstīļjums.”

Aigars Voitišķis: „Lai dziesma būtu izdeļojama, tai jābūt ritmiskai. Runāļot par bērnu dziesmām un deļām, tur jābūt iekodētai rotaļai, lai tā būtu interesanta un atraktīva. Man liekas, šai dziesmā tas ir izdevies.”

Liliāta Jansone: „Es ļoti priecāļos, ka šo deļu izvēļējās deļot Skolēnu dziesmu un deļu svētkos un ka to vēļ šodien deļo tik daudzi deļu kolektīvi. Te ir stāsts, dzīvīgums, prieks un spēļe.”

Dziesmas „Love Injected” mūzikas un teksta autore Aminata un aranžētājs Kaspars Ansons

Aminata: „„Love Injected” tapa naktī, viss notika pats no sevis, es vienkārši sēdēļu pie klavierēm, spēļēļu „rifiņu”, sāku dziedāt, un pēc pusstundas tapa dziesma. Nākamajā dienā nedaudz piestrādāļu pie teksta, aiznesu uz studiju, mēs ar Kasparu sākam aranžēt, un tā dziesma tapa.”

Foto: © Alvars Liepiņš

Dziesmas „Mīļas tuksnesis” mūzikas un teksta autors Rikardions

Rikardions: „Esmu pārsteigts par to, ko šī dziesma spēļusi. Jau domāju, ka nekas ar šo dziesmu vairs nesaistīsies, un atkal esmu pārsteigts, ka rezultāts ir šāda godalga. Paldies par to!

Vismaz man formula, kas sākas ar melodiju, ir vislabākā. Tās dziesmas, kas sākušās ar melodiju, ir iemīļotākās. „Mīļas tuksnesis” tapa ne jau vienā vakarā, ne piecās minūtēs, bet laba pusgada laikā, un es uz to nelīku nekādas cerības. Protams, svarīgākais ir klausītāļs – dziesmai ir

jānonāk pie klausītāja, un ar tādu mērķi tā arī tiek rakstīta. Šļāgeris ir vienkārša mūzika, kas stāsta par to, kas notiek attiecībā un sadzīvē, pēc kā jebkurš cilvēks ilgoļas, kas var skanēt fonā un sagādā pozitīvas emociļas, liek deļot un priecāties. Bez šļāgerīša mūsdienās nekas nenotiek!”

Fotogrāfs Uldis Briedis

Uldis Briedis: „Esmu dokumentālists – tikai fotogrāļijā, un tur ir spēks un vāļjums. Sevišķi vēsturiskos notīkumos, un vēsturē jau nekas nestāv uz vietas. Tam, kas ir precīzi aprakstīts un zināms, ir liela vērtība, un ar gadiem tā kļūst vēļ lielāka. Es cenšos neko netaisīt māksļīgi,

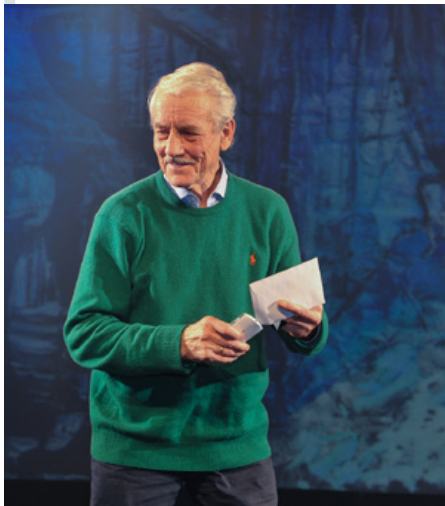

Foto: © Alvars Liepiņš

vienmēr cenšos radīt dabisku atmosfēru, arī portretos – lai nav jāpozē. Vajadzīgajā brīdī tev vienkārši jāredz un jāstrādā – klikšķis, un gatavs. Jābūt redzīgām un psihologām, arī ar ātru reakciju, vienlaikus – lai kadram ir kompozīcija, lai tu tver būtisko. Bieļi esmu noskatīļies – fotogrāļs automātiski kaut ko fotogrāļē, bet jāpievērs uzmanība detaļām, kas raksturo vīdi, tikai tad, atkarībā no tavas reakcijas ātruma, bilde top.

Dokumentālā fotogrāļija jau dzīvo savu dzīvi neatkarīgi no autora. Ir unikāli gadīļjumi – gadiem nevienu neinteresēļis kadrs kļūst interesants pēc daudziem gadiem, lai gan mirklī, kad fotogrāļija tapusi, tas nav piefiksēts.”

Romāna „Svina garša” autors Māris Bērziņš

Māris Bērziņš: „Man nekas no tēva makšķerlietām nebija saglabāļies, pats es nemakšķerēļu, bet aizgāju uz makšķernieku veīkalu un nopīrku svīna atsvaīriņu, lai pamēļinātu, kā svīns garšo. Diezgan daudzas lietas, rakstot grāmatu, centos pārbaudīt uz savas ādas. Fiziski traumatiskas lietas ne, bet – vismaz būt tajās vietās, kas tiek aprakstītas, un arī izmantoļot reāļu pieredzi. Grāmatas varonis Matīss tīka ievainots vaigā, un arī mans vectēvs, kas piedalīļās brīvības kauļās, tīka ievainots vaigā. Sekas varbūt citas, bet ievainojums ir līdzīgs un, tā sakot, jau pārbaudīts.

Ja pasaule šodien joproļām lielākoties dzīvo pēc Vecās derības paradīgmas „acs pret aci, zobs pret zobu”, „Svīna garšas” spēks varbūt ir Jaunās derības principā „nedari otram to, ko negribi, lai tev dara”, „palīdzi savam tuvākajam”.

Kad pabeidz darbu, tu nekad neziņi, kas ar to notīks un kāda būs darba nākotne, un dažreiz šķīet, ka tas darbs, kas tev pašam šķīet diezgan labi izdevies, netīek novērtēts. Es neteīkšu, ka pats nejutu, ka „Svīna garša” ir izdevusies. Tajā pašā laikā man gribas pieminēt Karlu Gustavu Jungu, kas saka – pats māksļlinieks ir pārāk tuvu savam darbam, lai spētu uz to adekvāti paraudzīties, novērtēt; to var tīkai no malas – lasītāļi, kritiķi. Man sieva arī saka – tu jau pats nesaproti, ko esi uzrakstīļjis!”

Kadri no Elīnas Bandēnas videointervijām

Ziņas

Dziesmu cikla „Cilvēks, kas smejas” komponists Imants Kalniņš un Viks – tekstu autors

Imants Kalniņš: „Man šķiet, ka tas, par ko runā Viktors Igo savā grāmatā, nekādi nav saistāms ar kādu vienu konkrētu laikmetu, tās ir lietas un jautājumi, uz ko cilvēki vienmēr meklēs atbildes – par godaprātu, sirdsapziņu, cilvēku attiecībām. Ar to saskaras ikkatra nākamā paaudze.

Viena dziesma, man jāpiekrīt, aizgāja pati savu ceļu. Nekad nevar paredzēt, kas notiks ar dziesmām. Pēc tam, kad tās palaistas pasaulē, visas aiziet savu ceļu, un ne komponists, ne dzejnieks tur vairs neko nevar ietekmēt.”

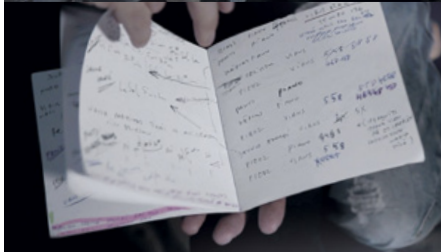
Viks: „Es atceros, kā tas uzrunāja cilvēkus tajā laikā, kad „Menuets” pirmoreiz koncertēja bijušajā Operetes teātrī. Sāka skanēt „Dziesma, ar ko tu sācies”, es tur sēdēju, skatienu nodūris, un pēkšņi izdzirdēju jocīgu, interesantu skaņu, tādu kā šalkoņu. Paskatos apkārt – cilvēki ceļas kājās. Tā bija divaina sajūta – visa zāle cēlās kājās.”

Imants Kalniņš: „Katrā ziņā strādāt kopā ar cilvēku, kuru tu pazīsti un ko pazīsti ne tikai pēc sejas, bet kuram ir arī tava asins, – man šķiet, te ir kas tāds, kas šo darbu padara vieglu. Nav nepieciešams nekāds skaidrojums, šī sajūta ir jau citā līmenī.”

„Prāta Vētras” dziesma „Septiņi soļi svaiga gaisa”

„Prāta Vētra”, runā cits caur citu Jānis Jubalts: „Atceries, ka pazaudējām to gabaliņu? Nebija jaudas, mēģinājumu telpā ļoti skanīgs skanēja, tad Vācijā rakstijām, rakstijām, mocījām, mocījām, un braucām divreiz mājās, un es teicu – kaut kas nav.”

Kaspars Roga: „Varētu teikt, ka šis bija tas gadījums, kad grūti nācās. Kur bija tas lūzuma punkts? Kas izglāba šo neglābjamo gabalu, kas jau bija zudis?”

Māris Mihelsons: „Bija jau neskaitāmas tonalitāšu maiņas. Jaunas citas vietas, man maisiņā ir tāda grāmatiņa, kur man tieši viss iegrāmatots. Reku, vēl viena versija...”

Renārs Kaupers: „Vārdsakot, gāja ņīgu ņegu. Šis nebija no tiem skaņdarbiem, kas rodas 15 minūtēs ātri, viegli un vienkārši. Muzikāli ilgi nāca un tekstuāli arī.

Viss sākās ar nosaukumu. Vācijā mums ik pa brīdim gribējās ēst, un gājām pusdienot. Lai procesu neievilktu garumā, parasti gājām

uz itāļu restorāniņu, kas bija blakus studijai – tieši septiņi soļi. Iegājās teiciens: „Varbūt septiņus soļus svaiga gaisa?” Nereti tie arī bija vienīgie soļi svaiga gaisa visas dienas garumā, un tad sapratām, ka tas varētu būt arī albuma nosaukums, gribējās arī, lai

kādā dziesmā būtu šis teksts. Kad mēģināju caur sevi izlaist to sajūtu, man tas salikās kopā ar skaistu Pārdaugavas rītu, kad ir gaisma virs torņiem un putni dzied, un jūties pateicīgs. Starp māju jumtiem, kur liepas zied, gribas stāvēt un elpot.”

Dziesmas „Dieviņš” mūzikas autors Dons un teksta autors Ingus Bērziņš

Dons: „Dieviņš? Dieviņš ir tā miglīņa, kas no rīta virs lauka staigā. Dziesma tapa vilcienā uz Vladivostoku. Tas bija, ja nemaldos, ceturtdienas rīts, melodija pati iznāca ārā, aizsūtīju Ingum, un Ingus nāca kļajā ar lielisku dziesmas tekstu.”

Ingus Bērziņš: „Man bija divas lielas ieceres, kas brieda jau vairākus gadus. Viena – ļoti vēlējos uzrakstīt himnu klusumam. Otra – man kā lauku puikam šķita svarīgi izteikt Frici Bārda panteistisko redzes gleznu, kā Dieviņš iet pār rudzu lauku, un, pateicoties Artūra mūzikai, izdevās to visu salikt kopā.”

Dons: „Man pamatā vienmēr ir mūzika, melodija. Taču teksts un melodija iet

roku rokā, viens bez otra nevar dzīvot.” **Ingus Bērziņš:** „Man šķiet, ka visjaukākais, ja ir iespējamas neskaitāmas interpretācijas atkarībā no tā, kāda cilvēkam ir bijusi iepriekšējā dzīves pieredze, ja ir iespēja teikt – jā, es arī esmu izjutis kaut ko tādu un tas ir par mani; tas ir visskaistākais.”

Foto: © Alvars Liepiņš

Ziņas

„Ubi caritas” komponists Rihards Dubra

Rihards Dubra: „Man pašam balva nāk kā diezgan liels pārsteigums. Šis mazais darbiņš rakstīts samērā pasen un pēkšņi radis tik lielu atsaucību. Iespējams, ka tas, kas patlaban notiek mums visapkārt un dara tik nemierīgu mūsu zemi un pasauli, ir radījis cilvēkos vēlmi meklēt mieru un līdzsvaru, un šīs dziesmas teksts tādu zināmā

Dailes teātra Mazā zāle
balvu un laureātu gaidās

Ingus Ulmanis
iedvesmo kolēģus
uz jauniem
darbiem

Kadri no Elinas Bandēnas videointervijām

Jānis Kuzulis
konsultē
rakstnieku
Valdi Rūmnieku

„Kurš tā
fotografē!?”
Uldis Briedis
iztraucēts sarunā
ar publicistu
Egīlu Zirni

mērā sniedz, jo ir stāsts par mīlestību, labestību un visu gaišo, kas nāk no Dieva un kur mēs varam rast mierinājumu. Kad mēs rakstām dziesmu, tad loģiski, ka teksts ir ļoti svarīgs. Es nekad nelieku tekstu pie jau gatavas mūzikas, ņemu kādu tekstu, kas man šķiet tajā brīdī svarīgs, un rūpīgi lasu cauri – ne tik daudz, lai iedziļinātos saturā, bet lai saklausītu vārdu skaņu, jo katram tekstam ir sava skaņa, savi uzsvāri. Tas, ko es varu atrast tekstā, ļoti palīdz rakstīt mūziku – pirmām kārtām, palīdz izprast īsto noskaņu, kurā teksts pats dzied. Tālāk jau mūzika pati ritinās un risinās ļoti viegli.”

Tekstu sagatavoja **Ieva Kolmane**

AKKA/LAA pulks
vaļasbrīdī
pēc autoru
sumināšanas

Foto: © Alvars Liepiņš

Eiropas Komisijas priekšlikumi autortiesību modernizēšanas jomā

2016. gada 14. septembrī Eiropas Komisija autortiesību paketes ietvaros ir publiskojusi izstrādātos priekšlikumus tiesību aktiem autortiesību jomā, ar kuriem paredzēts modernizēt autortiesības Eiropas savienībā ar mērķi:

- atvieglot tiešsaistes satura pārrobežu pārnēsamību;
- precizēt autortiesību ierobežojumus attiecībā uz darbu izmantošanu pētniecībā un izglītībā;
- nostiprināt autortiesību īpašnieku tiesības attiecībā uz viņu darbu izmantošanu tiešsaistē, nodrošinot taisnīgāku un ilgtspējīgāku dalību vienotajā ES tirgū radošajām personām un preseī.

Viltotas preces un pirātisms

Tuvojoties Ziemassvētkiem, miljoniem pircēju ES valstīs iegādājas dāvanas radiem un draugiem. Virknē pētījumu, ko gada laikā pasūtījis Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (EUIPO), apsekoti un analizēti deviņi preču tirdzniecības sektori: kosmētika un personiskās higiēnas preces, apģērbs, apavi un aksesuāri, sporta preces, rotaļlietas un spēles, juvelierizstrādājumi un pulksteņi, rokassomas, mūzikas ieraksti, alkoholiskie dzērieni, medikamenti un uztura bagātinātāji. Aplēses rāda, ka viltotu preču un pirātisma dēļ ES valstīs ik gadu kopumā zaudē 83 miljardus eiro un 790 000 darbavieta.

Apkopoti dati arī par situāciju Latvijā: pie mums minētajos preču tirdzniecības sektoros viltojumu un pirātisko izdevumu segments lešams 140 miljonos eiro jeb 15,7% visa gada tirdzniecības apjoma.

Viltojumu un pirātisko izdevumu segments Latvijā EUIPO apsekotajās preču tirdzniecības jomās

Zaudēto darbavieta skaits – 2 500. Salīdzinājumam: Igaunijā – 65 miljoni eiro, Lietuvā – 174 miljoni eiro.

Avots: <https://euiipo.europa.eu/>

Eiropas Komisijas priekšlikumi izriet no direktīvas priekšlikuma par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū, regulas, kas paredz noteikumus, kā īstenojamas autortiesības un blakustiesības, kuras piemēro noteiktām raidorganizāciju tiešsaistes pārraidēm un televīzijas un radio programmu retranslācijām, tāpat no direktīvas un regulas, kas nodrošina Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas Marrākešas līguma īstenošanu.

Tiešsaistes satura pārrobežu pārnēsamība un pārrobežu pieejamība

Eiropas Komisijas priekšlikumi attiecībā uz pārrobežu satura pieejamību vērsti gan uz patērētāju tiesību aizsardzību, gan autortiesību objektu licencēšanas atvieglošanu. Pirmkārt, tiek nodrošināts juridisks mehānisms, kura ietvaros patērētājiem ir tiesības filmu, mūzikas un e-grāmatu tiešsaistes abonementu izmantot prombūtnē no mītnes zemes, piemēram, atvaļinājumā vai darījumu braucienā citās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Otrkārt, raidorganizācijām tiek nodrošināta iespēja no tiesību īpašniekiem vieglāk iegūt atļaujas, kas vajadzīgas programmu pārraidei tiešsaistē citās ES dalībvalstīs. Galvenais jautājums ir par programmām, ko raidorganizācijas reizē ar televīzijas pārraidi raida internetā, un arī par arhīvtelevīzijas pakalpojumiem, kurus raidorganizācijas vēlas darīt pieejamus internetā citās dalībvalstīs. Eiropas Komisijas priekšlikumi šajā jomā paredz paplašināt obligāto tiesību kolektīvo pārvaldījumu, lai atvieglotu darbu izmantotājiem nepieciešamo licenču saņemšanu.

Autortiesību ierobežojumi attiecībā uz darbu izmantošanu pētniecībā un izglītībā

Direktīvas projektā par autortiesībām vienotajā digitālajā tirgū ietilpst jauns autortiesību ierobežojuma priekšlikums, kas izglītības iestādēm dotu iespēju dažādas materiālus ar digitāliem līdzekļiem izmantot mācību procesa ilustrēšanā, un aptver jautājumus, kas attiecas uz tekstizraces (*text mining*) un datizraces (*data mining*) tehnoloģiju lietošanu lielu datu apjomu analizē.

Eiropas Komisija tāpat ir ierosinājusi tiesību aktu priekšlikumus, ar kuriem tiktu īstenots Marrākešas līgums, atvieglojot piekļuvi publicētiem darbiem tiem cilvēkiem, kas ir akli, vājredzīgi vai ar citu iespiedtekstu lasīšanas invaliditāti.

Autortiesību īpašnieku tiesību nostiprināšana attiecībā uz viņu darbu izmantošanu tiešsaistē, nodrošinot taisnīgāku un ilgtspējīgāku dalību vienotajā ES tirgū radošajām personām un preseī

Iecerētā direktīva nostiprina autortiesību subjektu sarunu pozīcijas un tiesības saņemt atlīdzību par viņiem piederoša satura izmantošanu tiešsaistes video koplietošanas platformās, kurām būs pienākums izmantot tehnoloģiskus risinājumus automātiskai dziesmu vai audiovizuālu darbu atpazīšanai, ja tiesību īpašnieki tos ir identificējuši un vienojušies vai nu tos platformā atļaut, vai no tās izņemt.

Direktīva tāpat uzliek par pienākumu darbu izmantotājiem un producentiem darboties caurredzami un informēt autorus vai izpildītājus par peļņu, ko darbi ienesuši. Tā ievieš arī mehānismu, kas ar producentiem un publicētājiem risinātās sarunās par atalgojumu autoriem un izpildītājiem palīdzētu gūt taisnīgu atlīdzību. Tai būtu jāvairo savstarpēja uzticēšanās visu digitālās vērtību ķēdes dalībnieku vidū un jānodrošina, ka autori saņem taisnīgu atlīdzību par savu darbu izmantošanu gan tiešsaistē, gan tradicionālajos darbu izmantošanas veidos.

Par jaunumu uzskatāma iniciatīva ieviest uz preses izdevējiem attiecināmas jaunas blakustiesības, kas līdzīgas tām, ko ES tiesību akti jau piešķir filmu un skaņu ierakstu (fonogrammu) producentiem un citiem radošo nozaru dalībniekiem, piemēram, raidorganizācijām. Jaunās tiesības atzīst, ka preses izdevēji tāpat kā autori daudz iegulda kvalitatīva žurnālistiska satura radīšanā. Būdami pirmo reizi juridiski atzīti par tiesību īpašniekiem, viņi ar tiešsaistes pakalpojumu sniedzējiem (satura izmantotājiem vai piekļuves nodrošinātājiem) varēs risināt sarunas par sev piederoša satura izmantošanu un labāk spēs cīnīties pret pirātismu. Šī pieeja visiem vienotā tirgus dalībniekiem skaidri reglamentē digitālai izmantošanai paredzēta satura licencēšanu, tieši nosakot preses izdevējus kā noteiktu tiesību īpašniekus.

Imants Belogrīvs,

AKKA/LAA Juridiskās nodaļas vadītājs

Latvijas publiskā patapinājuma atlīdzības sistēma Eiropas kontekstā

Šogad no 24. līdz 26. oktobrim Zagrebā notika Norvēģijas Nozaru literatūras rakstnieku un tulkotāju savienības finansēts, Eiropas Rakstnieku padomes atbalstīts un Horvātijas Rakstnieku savienības organizēts seminārs par publisko patapinājumu (PP) – atlīdzības izmaksām, sistēmas darbības veiksmēm un neveiksmēm.

Akcentējot autora lomu darboties spējīgu PP sistēmu izveidē, Dānijas, Somijas, Norvēģijas, Nīderlandes, Lielbritānijas, Horvātijas, Rumānijas, Melnkalnes, Ungārijas, Bulgārijas, Baltijas valstu un Polijas pārstāvju referātos aplūkotās tēmas bija saistītas ar pieredzi publiskā patapinājuma atlīdzības saņemšanā (vai nesaņemšanā) un autoru ietekmi uz labvēlīgu politisku lēmumu pieņemšanu (vai nespēju tos ietekmēt). Nedaudz tika ieskicētas iespējas PP atlīdzības sistēmā iesaistīt elektroniski izdotus darbus.

Ņemot vērā izdevējdarbības un tehnoloģiju attīstības tendences, pēdējā minētā tēma – e-grāmatu patapinājums – kļūst arvien aktuālāka. Neskatoties uz to, šāda sistēma ir tikai tapšanas stadijā vienā no seminārā pārstāvētajām valstīm – Dānijā. Mortens Visbijs (Dānijas Rakstnieku asociācija) raksturoja būtiskākās ar e-grāmatu patapinājumu saistītās problēmas: iesaistīto pušu interešu konfliktējošo raksturu, no tā izrietošu tiesiskā regulējuma trūkumu un administratīva rakstura sarežģījumus. Arī Latvijā PP atlīdzības saņemšanai laiku pa laikam autori vēlas pieteikt e-grāmatas (patlaban tās neregistrējam), tādēļ par

šo tēmu gribējās iepazīties ar plašāku pieredzi, vēl jo vairāk tāpēc, ka tiesiskās bāzes un finansējuma trūkums nedrīkst attaisnot izņēmumus autortiesībās. Diemžēl citi dalībnieki par tādu pieredzi pastāstīt nevarēja. Daļā Eiropas valstu mums tik ierastā PP atlīdzības sistēma, kur autori atlīdzību saņem par darbiem, ko no bibliotēkām varam aizņemties tradicionālajā papīra vai jaunākajā DVD formātā, sper tikai pirmos soļus. Kopumā jāatzīst, ka Latvijā PP sistēma darbojas veiksmīgi, jo atlīdzības sadali pie mums regulē Autortiesību likums un MK 2007. gada 21. augusta noteikumi Nr. 565, piešķirtās summas ir regulāras un prognozējamas, to sadales sistēma – caurskatāma un saprotama. Protams, vienmēr vēlamas lielākas PP atlīdzības summas, kur varam iedvesmoties no Ziemeļvalstīm. Atbilstoši norvēģu un dāņu kolēģu sniegtajām ziņām, viņu autori par vienu darba patapinājumu saņem aptuveni desmitreiz lielāku atlīdzību nekā mūsējie. Balkānu valstīm savukārt mēs esam paraugs, jo Horvātijas, Bulgārijas un Melnkalnes kolēģi izklāstīja pavisam atšķirīgu pieredzi. Kā pavēstīja Ružica Cindori (Horvātija), šajā valstī PP atlīdzībai līdzekļu piešķirts pavisam nedaudz, lai formāli izpildītu Eiropas regulas prasības un ES atskaitītos, ka tāda PP sistēma vispār pastāv. PP atlīdzības sadali uzņēmusies pati Horvātijas Rakstnieku asociācija, nesaņemot atlīdzību par administrēšanu, savukārt autori sistēmas necaurspīdīguma dēļ uzskata, ka saņemtā atlīdzība nav taisnīga. Rumānijas pārstāvis Peters Fabri izteica viedokli, ka viņu valstī PP atlīdzības fondu labāk nepalīelināt, lai lieki nepiesaistītu korumpētu politiķu un ierēdņu uzmanību. Bulgārijas kolēģes Emīliju Kazakovu un Andželu Dimčevu vairāk par

PP atlīdzības sistēmas neesamību uztrauc izdevēji, kas spiež izpirkt nepārdotos tirāžu atlikumus. No Melnkalnes pārstāvja Vasko Reicevica (Melnkalnes Neatkarīgo rakstnieku asociācija) stāstītā semināra dalībnieki savukārt secināja, ka Melnkalnei, pirmkārt, ir vajadzīga juridiski stabila autoru tiesību aizstāvības organizācija. Līdzīgi klājas citām Balkānu valstīm. Noklausoties referātus un piedaloties diskusijās, ar gandarījumu nācās secināt, ka Latvijā kā PP sistēmas izveidotāja uz citu valstu fona izskatās visai labi.

Semināra noslēgumā ar lekciju par lobēšanas stratēģijām un to izmantošanu PP sistēmu izveidē uzstājās Eiropas Rakstnieku padomes ģenerālsēkretāre Mirjama Diokareca (*Miriam Diokaretz*). Viņa piedāvāja lobēšanas shēmu, norādot uz PP iesaistītajām ieinteresētajām personām un to lomām, vajadzību precīzi apzināties, ko mainīt un kādus argumentus izmantot, lai pārliecinātu par izmaiņu nepieciešamību. Īpaši Diokareca uzsvēra, ka ierēdņiem un politiķiem, kam kopumā ir vāja izpratne par līgumdarbu specifiku, kas autoriem nenodrošina stabilus ienākumus un sociālās garantijas, izmaiņu pamatošanai nepieciešami fakti, nevis emocijas. Šādiem faktiem turklāt jābūt izmantojamiem, pieskaņojoties attiecīgā brīža politiskajām tendencēm. Apkopojot dzirdēto, var sacīt, ka līdz šim Latvija PP atlīdzības sistēmu ieviesusi un izmanto veiksmīgi, tomēr, ņemot vērā Latvijas politiķu paradumu likumus grozīt nemitīgi, modrība jāsaglabā.

Renāte Kārkliņa,

AKKA/LAA

Publiskā patapinājuma nodaļas vadītāja

Viceprezidents Ansips saņem autoru parakstītu petīciju

2016. gada 5. septembrī autoru delegācija izcīlā franču mākslinieka Daniēla Birēna vadībā Briselē EK viceprezidentam

Andrusam Ansipam iesniedza ap 20 000 autoru parakstītu petīciju ar aicinājumu, reformējot autortiesību likumus, novērst netaisnību ienākumu sadalē starp tiešsaistes platformām, kas peļņas nolūkos izmanto autoru radītu saturu,

un pašiem satura radītājiem. Vairāku mēnešu gaitā petīciju parakstījuši ES valstu, arī Latvijas autori – komponisti, rakstnieki, režisori, scenāristi, fotogrāfi, tēlnieki, gleznotāji u.c. Tā norāda uz risku, kam līdzšinējā

situācijā ir pakļauta autoru profesionālā karjera, jo radošam darbam arvien biežāk tiek piešķirta maizes darbam pakārtota loma. Ilgtermiņā tas draud atstāt graujošu iespaidu uz ES kultūras kvalitāti un konkurētspēju.

Šobrīd interneta giganti uzskata, ka ir tikai tehniski starpnieki un autortiesību normas uz tiem neattiecas, lai gan gadījumos, kad tie publikai dara pieejamu aizsargātu saturu, autortiesību īpašniekiem pienākas samērīga atlīdzība.

Kampaņas vēlamais iznākums ir taisnīga un ar likumu noteikta ienākumu sadale, vienlīdzīgākas iespējas biznesa vidē, vairāk inovāciju un plašāks piedāvājums internetā pieejamā satura ziņā.

Teātra iestudējumu licencēšanas aktualitātes

2016. gada 4. oktobrī Latvijas Nacionālais kultūras centrs (LNKC) jau tradicionāli rīkoja Latvijas amatierteātru režisoru semināru

Seminārā ar lekciju par autortiesību ievērošanas aspektiem amatierteātru iestudējumos piedalījās AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāja Sandra Millere. Šogad sākusi darboties AKKA/LAA jaunā interneta vietne, tāpēc amatierteātru pārstāvji tika iepazīstināti ar iespēju turpmāk visus pieteikumus licences saņemšanai un atskaites par notikušajām izrādēm iesniegt elektroniski.

Lai saņemtu licenci autoru darbu lietojumam iestudējumos, svarīgi ir savlaicīgi un precīzi iesniegt informāciju par paredzamo iestudējumu. Teātru pārstāvjiem tika demonstrēta sadaļa, kas tieši attiecas uz autoru darbu izmantojumu teātros, analizēts katra pieteikuma ierakstu saturs un tipiskākās kļūdas, ar kurām saskaramies, saņemot teātru iesniegtos pieteikumus. Samērā regulāri pieteikumos nav norādīti precīzi ārvalstu darbu autoru vārdi, sevišķi tiek grēkots, nenorādot tulkotāja vārdu. Dažkārt teātri diezgan brīvi un nesaskaņoti maina darba nosaukumu. Nereti kā dramatisējuma autors tiek norādīts režisors, lai gan iestudēta tiek luga, nevis veidots prozas vai dzejas darba dramatisējums. Atgādinājām, ka, jebkuru darbu pārveidojot – tulkojot, dramatisējot, – tas jāaskaņo ar tiesību īpašnieku, ja tiek izmantots aizsargāts autordarbs. Jebkura darba nosaukuma izmaiņas arī ir jāaskaņo ar darba autoru vai tiesību īpašniekiem. Bieži novērojām, ka, piesakot jaunus iestudējumus, neprecīzi tiek norādīta

iestudējumā izmantotā, tā dēvētā salasītā jeb piemeklētā mūzika – joprojām tiek tulkoti ārvalstu muzikālo darbu nosaukumi, autoru vietā norāda izpildītāju, latviešu dziesmām darba nosaukuma vietā tiek norādīta dziesmas vai piedziedājuma pirmā rindiņa, kas būtiski apgrūtina un palēnina izmantotā darba identificēšanu. No otras puses, saskaramies arī ar gadījumiem, kad mūzikas autori savus darbus nav reģistrējuši, tādējādi nav iespējams izsniegt licenci un iekasēt autoratlīdzību par šo darbu izmantojumu.

Amatierteātru pārstāvji norādīja uz neparastu tendenci no atsevišķu autoru puses – autori (kuri ir līgumattiecībās ar AKKA/LAA un ir uzticējuši AKKA/LAA pārvaldīt savu darbu publiskā izpildījuma tiesības), vēloties slēgt tiešos līgumus ar amatierteātri par sava darba iestudēšanu, savā līgumā iekļauj norādi, ka teātrim „nav jāiesniedz AKKA/LAA nekāda informācija par šo iestudējumu”. Jāuzsver, ka šādas norādes iekļaušana līgumā ir tiešā pretrunā ar līgumu, ko autors noslēdzis ar AKKA/LAA, kas paredz, ka „autors apņemas patstāvīgi neīstenot nevienu no tiesībām, kuras ar šo līgumu ir pilnvarojis īstenot AKKA/LAA” un arī „apņemas neveikt tādas darbības, kas var kaitēt AKKA/LAA darbībai un reputācijai”. Arī Autortiesību likums paredz, ka „darbu izmantotājiem pēc autortiesību subjekta, kā arī mantisko tiesību kolektīvā

pārvaldījuma organizācijas pieprasījuma ir pienākums sniegt informāciju par izmantotajiem darbiem tādā apjomā, kādu pieprasa attiecīgi autortiesību subjekts vai mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija” (40. p. 5. p.). Ja autors vēlas pats pārvaldīt savu darbu izmantošanu, viņam nevajadzētu slēgt līgumu ar

AKKA/LAA par šāda pārvaldījuma uzticēšanu attiecīgajā izmantojumā. Savukārt, ja autors šo līgumu ar AKKA/LAA ir noslēdzis, tā noteikumi būtu pilnībā jārespektē un jāvairās slēgt pretrunīgus līgumus ar izmantotājiem.

Pateicoties ciešai sadarbībai gan ar LNKC, gan pašvaldībām un pašiem teātriem, ir būtiski uzlabojies amatierteātru iestudējumu licencēšanas

darbs – šogad amatierteātriem izsniegtas 453 licences par 374 iestudējumiem, par izmantojumu 2016. gada 1. pusē iekasēta autoratlīdzība vairāk nekā 6,7 tūkstošu eiro apmērā. LNKC šogad pirmoreiz rīkoja Latvijas amatierteātru kamerizrāžu festivālu, par ko autoratlīdzība tika maksāta centralizēti.

Sandra Millere,

AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāja

Legāls saturs portālā „Nem droši!”
Kultūras ministrija (KM) sadarbībā ar ES Intelektuālā īpašuma biroju (EUIPO) izveidojusi interneta portālu „Nem droši!” (www.nemdrosi.lv), kurā iespējams viegli un ātri meklēt likumīgi izplatītu saturu,

nodrošinot vienotu piekļuvi Latvijā pieejamām legāla satura mājaslapām.
Legāla satura – mūzikas, filmu, e-grāmatu, video spēļu – meklēšana tiešsaistē var būt sarežģīta. Bieži mājaslapas, kurās ievietots nelegāls saturs, izskatās ļoti līdzīgas legālajām mājaslapām,

tāpēc ir grūti saskatīt atšķirību starp to, kas tiek piedāvāts likumīgi un kas ne. EUIPO pētījumi liecina, ka daudzi Latvijas iedzīvotāji nezina, kur internetā meklēt legālas digitālā satura vietnes. Portālā „Nem droši!” var atrast mājaslapas, tas vēl nenozīmē, tiek piedāvāts digitālais saturs

(mūzika, filmas un televīzija, e-grāmatas, videospēles un sporta pārraides) un kuras atbilstoši KM noteiktajiem kritērijiem var uzskatīt par legālām. Ja kāda mājaslapa, kura piedāvā piekļuvi digitālajam saturam, portālā nav norādīta, tas vēl nenozīmē, ka tā ir nelegāla. KM vienkārši var vēl

nebūt informācijas par šo mājaslapu vai tās īpašnieki var nevēlēties to norādīt portālā. Portāls „Nem droši!” arī sniedz pārskatu par legālā satura pakalpojumu sniedzējiem Latvijā. Portālā atrodama gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem noderīga informācija, tostarp arī statistika.

KM aicina iedzīvotājus piedalīties portāla uzlabošanā, nosūtīt informāciju par mājaslapām, kuras varētu norādīt portālā – sk. portāla kontaktu sadaļu.

Ja tu esi fotogrāfs

Fotogrāfu interese par savām tiesībām pārsvarā ir kampaņveidīga un aktualizējas, ja rodas problēmas vai nu ar mantiskajām (izmantojuma/ekonomiskajām), vai ar personiskajām tiesībām.

Jāatzīst, ka par pēdējām tiesībām interese ir lielāka, jo nereti tiek aizskartas vai neievērotas fotogrāfu tiesības prasīt, lai, attēlu izmantojot, tiek norādīts autora vārds, lai darbs netiek bez atļaujas pārveidots (darba neaizskaramība) un neuzdots par cita autora darbu. Ņemot vērā, ka fotogrāfu darba specifika saistīta ar pasūtījuma darbiem – pirmām kārtām uzmanība jāpievērš līgumam, ko pasūtītājs piedāvā fotogrāfam. Vienalga, kā to nosauksim – par pasūtījuma, autora, darba līgumu vai citādi, svarīgākais ir saprast, kādas tiesības pēc darba veikšanas paliek fotogrāfam un kādas – pasūtītājam.

Vislielākās problēmas un neskaidrības rodas, ja tiek noslēgta tā saucamā *mutiskā vienošanās*. Faktiski tāda vienošanās nozīmē, ka darījumā iesaistītajām pusēm konflikta situācijā nav iespējas pierādīt savu „taisnību”. Piemēram, pēc notikušas fotosesijas fotogrāfs darbus ievieto savā interneta vietnē, publicē savā grāmatā vai albumā vai izmanto citā projektā. Savukārt

pasūtītājs uzskata – ja reiz viņš „produktu” ir nopircis, visas tiesības izmantot attēlus pienākas viņam. Kuram ir taisnība? Ja netiek panākta vienošanās, atliek tikai tiesas ceļā meklēt pierādījumus, kam tad ir šo darbu izmantojuma tiesības.

Otrs populārākais jautājums, ar kuru pie mums griežas fotogrāfi, ir par to, kādas tiesības pienākas fotogrāfam, kura radītajā attēlā redzams cita autora darbs. Piemēram, fotogrāfējot instalāciju, skulptūru, lietišķās mākslas priekšmetu vai autora darbu, kas atrodas publiskā vietā, rodas situācija, kad fotogrāfija ir divu (vai vairāku) autoru darbs. Jautājums – vai fotogrāfs drīkst šo attēlu izmantot pēc saviem ieskatiem – publicēt, reproducēt, izmantot reklāmā vai citādi? Te var būt vairāki varianti. Pirmkārt, ja fotogrāfija tapusi, diviem dažādu darbu veidu autoriem – piemēram, fotogrāfam un instalācijas autoram – strādājot kopā. Šādā gadījumā būs vienošanās nosacījumi starp darbu autoriem, lai nerastos situācija, kad „modeļa” autors pēkšņi pārdomā un vairs nevēlas, lai attēls būtu publiski pieejams. Otrkārt, bieži gadās, kad fotogrāfijā ir fiksēts autora darbs, kas atrodas publiskā vietā (nosacījums attiecas uz darbiem, kuru autoru tiesības ir aizsargātas – termiņš ir autora dzīves laiks un 70 gadi pēc autora nāves). Ja fotogrāfs vēlas šādu fotogrāfiju parādīt publiski vai arī izmantot komerciāliem mērķiem, jāsaņem šī autora atļauja vai nu no paša autora, vai arī viņa mantiniekiem, bet, ja autoru pārstāv organizācija, tad no tās.

Patiesi jābrīnās, ka fotogrāfi joprojām ļoti kūtri slēdz rakstiskus līgumus ar darbu lietotājiem un, kad šādas rīcības (bezdarbības) dēļ rodas problēmas, meklē palīdzību pie mums vai pie advokātiem/juristiem. Jāsaprot, ka par pašu radītajiem darbiem arī autoriem ir jāuzņemas atbildība un jādomā par fotogrāfiju turpmāko izmantojumu, sākot kaut vai ar autora vārda norādīšanu, lai attēlus varētu identificēt arī citi lietotāji. Līgumi ir jāslēdz, lai nerastos nevajadzīgi pārpratumi un iznākums būtu patīkams gan morālā, gan finansiālā ziņā. Autoram, slēdzot līgumu, noteikti jāizprot un jāapzinās, tieši par ko notiek vienošanās, un nevajadzētu kautrēties līgumu paņemt un pirms parakstīšanas izlasīt, jo diemžēl vēl aizvien līgumos tiek iekļauti autoriem neizdevīgi punkti. **Autoram jāatceras, ka par katru viņa darba izmantošanas reizi un veidu pienākas autoratlīdzība.**

Atgādināšu, ka AKKA/LAA Latvijā ir vienīgā autortiesību organizācija, kura pārstāv arī fotogrāfu tiesības un, noslēdzot līgumu ar mums, fotogrāfa vārds automātiski tiek iekļauts starptautiskajā autoru datubāzē. Autoriem tas ir izdevīgi, jo, ja darbi tiek izmantoti ārpus Latvijas, ir iespēja saņemt papildu atlīdzību no mūsu māsorganizācijām par darbu publicēšanu, izmantojumu internetā un kabeļtelevīzijās, arī par citiem iespējamiem izmantojuma veidiem.

Inga Mūrniece,

AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Izstrādāts mācību materiāls-tests skolēniem „Autors – teicamnieks”

Sadarbojoties „Latvijas Izpildītāju un producentu apvienības” (LaIPA) un „Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūras/ Latvijas Autoru apvienības” (AKKA/LAA) speciālistiem, izstrādāts mācību materiāls skolēniem un skolotājiem, lai veicinātu izpratni par autortiesību un blakustiesību jautājumiem. Šā gada otrajā LaIPA pētījumā „Mūzikas patēriņa indekss” noskaidrots, ka

tikai 24% vecāku ar bērniem ir pārrunājuši autortiesību jautājumus un to nozīmi, turpretim 54% to nav darījuši. Savukārt 45% aptaujāto vecāku uzskata, ka autortiesības ir jautājums, kas skolās būtu jāiekļauj mācību saturā. Interaktīvais mācību tests „Autors – teicamnieks” ir paredzēts sākumskolas skolēniem. Tā mērķis ir pilnveidot izpratni par jautājumiem, kas saistīti ar autortiesībām un blakustiesībām, lai veicinātu skolēnu gatavību ikdienā pieņemt un īstenot sociāli atbildīgus lēmumus. Testu

ieteicams izmantot dažādos mācību priekšmetos, piemēram, sociālajās zinībās, ētikā, arī klases stundās, lai apspriestu vērtībizglītības jautājumus, piemēram, godīgumu, atbildību, cieņu. Skolēni jau bērnībā paši kļūst par autoriem un izpildītājiem. Tādēļ ir svarīgi no pirmajām klasēm pilnveidot viņu zināšanas par autora tiesībām, arī literatūras un sekām tajos gadījumos, ja autora darbs tiek izmantots, neievērojot tā radītāja tiesības. Mācību materiāla izstrādātāji iesaka skolotājiem pirms testa

veikšanas ar skolēniem pārrunāt autortiesību un blakustiesību jēdzienus, arī skolēnu līdzšinējo pieredzi. Šim nolūkam izstrādāti metodiskie ieteikumi skolotājiem, kas sniedz svarīgāko autortiesību un blakustiesību jautājumu skaidrojumu un palīdzēs veicināt skolotāju izpratni. ^{www} Mūzikas patēriņa indekss” rezultāti liecina, ka tikai 24% aptaujāto vecāku rūpīgi seko līdzī vietnēm, kur bērns klausās, iegādājas vai lejupielādē mūzikas ierakstus. 56% šiem jautājumiem neseko vispār, bet vēl 20% nav viedokļa šajā jautājumā. Tāpēc jo īpaši svarīgi,

lai šo tēmu apspriestu un bērniem aktualizētu skolā,” stāsta LaIPA izpilddirektore Liena Grīna. Animētajā testā „Autors – teicamnieks” skolēniem ir jāatbild uz 11 jautājumiem. Pilnveidot zināšanas, izpratni un attieksmi skolēniem palīdz izcilais komponists un pianists – Maestro Raimonds Pauls – un dzejniece, grāmatu redaktore, bērnu literatūras autore un izdevēja Inese Zandere. Viņi ir arī testa tituldziesmas „Autors teicamnieks” mūzikas un vārdu autori, savukārt dziesmu izpilda vokālais ansamblis „Dzeguzīte”.

Testā skolēni iepazīst arī tēlnieka Teodora Zaļkalna daiļrādi. Lai ar mācību materiālu-testu „Autors – teicamnieks” iepazīstinātu gan skolotājus, gan skolēnus, LaIPA un AKKA/LAA sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru septembrī un oktobrī Latvijas reģionu centros skolēniem rīkoja atklātās mācību stundas un skolotājiem tālākizglītības kursos ar pieredzējušu un pazīstamu autoru un izpildītāju piedalīšanos. Ikvienam interesentam mācību materiāls-tests „Autors – teicamnieks” publiskots vietnē www.autorsteicamnieks.lv.

Dažas piezīmes par filmu autoru līgumiem ar producentiem

No visām autoru grupām, kas savas tiesības ir uzticējuši AKKA/LAA, audiovizuālo darbu jeb filmu autoru (ar tiem saprotam režisorus, scenārija autorus, operatorus un filmu māksliniekus) situācija, ja runājam par viņu darbu izmantojuma juridiskajiem aspektiem, ir pati komplicētākā, proti, tai nav piemērojams vienots tiesību administrēšanas modelis.

Atšķirībā no, piemēram, mūzikas autoriem, kuru noslēgtie līgumi ar mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju aptver visus viņu darbus, filmu autoru gadījumā tas, vai AKKA/LAA administrē konkrēta darba izmantošanas tiesības, ir atkarīgs no vairākiem apstākļiem. Pirmkārt, Autortiesību likums liek AKKA/LAA pilnīgi visiem filmu autoriem neatkarīgi no tā, vai viņi ir pārstāvniecības līgumu noslēguši vai ne, iekasēt, sadalīt un izmaksāt tā dēvēto tukšā nesēja atlīdzību un arī atlīdzību par darbu retranslāciju kabeltīklos. Otrkārt, AKKA/LAA pārvalda tās pārstāvēto Latvijas autoru tiesības uz to filmu publisku demonstrēšanu (izpildījumu), raidīšanu televīzijā un reproducēšanu, kas ir uzņemtas līdz 1993. gadam. Ja autors vai viņa mantinieki vēlas, AKKA/LAA papildus pārvalda arī šo filmu sinhronizācijas tiesības un izmantojumu internetā.

Kas notiek ar filmām, kas uzņemtas pēc 1993. gada?

Vairumā gadījumu to autori ar līgumu uz neierobežotu laiku savas mantiskās tiesības ir nodevuši attiecīgās filmas

producentam, visbiežāk par to saņemot vienreizēju atlīdzību un pilnībā zaudējot ekonomisku saikni ar savu darbu un jebkādu teikšanu pār tā turpmāku izmantojumu. Retāk ir sastopama līguma variācija, kas paredz, ka autors, lai arī ir nodevis tiesības producentam, par visiem vai atsevišķiem izmantojuma veidiem atlīdzību no viņa saņem arī turpmāk.

Autora pārstāvniecības līgums ar AKKA/LAA nekādi šo situāciju neietekmē – **organizācija autora un producenta līgumattiecībās neiejaucas un filmu izmantošanu nelicencē**. Atlīdzības apjoms ir filmas autora un producenta vienošanās priekšmets, un diskusijas par to, cik taisnīga un adekvāta ir atlīdzība, paliek viņu pašu ziņā. Tomēr nule aprakstītais

modelis nav vienīgais iespējamais. Pēdējā laikā **filmu autoru vidū arvien pieaug apziņa, ka viņiem pienākas atlīdzība ne tikai par līdzdalību audiovizuāla darba radīšanā, bet arī par tā izmantojumu**, publiski demonstrējot, raidot ētērā televīzijā un/vai reproducējot nesējos. Filmas autors un producenta līgumā var vienoties, ka 1) autors pilnībā vai daļēji saglabā savas mantiskās tiesības uz radīto darbu un pats tās arī pārvalda, vai arī 2) autors atlīdzību par darba izmantojumu saņem ar mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas (mūsu gadījumā – AKKA/LAA) starpniecību atbilstoši šīs organizācijas noteiktajiem tarifiem. Ja autoram šķiet, ka tieši otrs variants ir viņam ērtāks un izdevīgāks, un arī producenta pret to neiebilst, pirms līguma parakstīšanas abām pusēm tomēr ir jāizprot visas sekas, kas izriet no šādas

vienošanās. Proti, filmas producentam (vai izplatītājam) turpmāk būs jāinformē izmantotājs – kinoteātris vai kultūras nams, raidorganizācija u.c., ka filmas publiskai demonstrēšanai un raidīšanai ētērā būs nepieciešama arī tās autoru/-s pārstāvošas organizācijas licence un bez atlīdzības pašam producentam būs jāmaksā arī atlīdzība

autoram. Lai izvairītos no pārpratumiem saziņā ar darbu izmantotājiem, šādu producenta pienākumu vēlams paredzēt līgumā ar autoru. Tāpat līgumā jābūt precīzi noteiktam, tieši par kādiem izmantojuma veidiem autors saņems atlīdzību caur tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju. Atkarībā no vienošanās tas var būt viens izmantojuma veids, piemēram, tikai publiska

demonstrēšana, vai arī vairāki. Līdztekus līgumā var precizēt, ka autors šāda veida atlīdzību saņem, sākot ar konkrētu datumu (tas var būt arī pēc filmas pirmizrādes) vai konkrētu izmantojuma reizi (teiksim, par atkārtotu filmas pārraidi televīzijā).

Šeit ir minēti svarīgākie punkti, kuriem, autoram un producentam slēdzot līgumu, būtu jāpievērš uzmanība, taču atkarībā no situācijas tiem klāt var nākt vēl dažādas nianšes. Ja autors vēlas, lai AKKA/LAA pārvalda viņa veidotas filmas izmantojumu, un producenta tam piekrīt, līgums, kurā vienošanās tiek iekļauta, jāsapatavo, jānoslēdz un jānogādā AKKA/LAA laikus, t.i., pirms ir sāкта darba izmantošana.

Reinis Norkārklis,

AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas vadītājs

Dziesmu reģistrēšana

Precīzi sadalītas autoratlīdzības pamats ir precīza dokumentācija, ar ko saprotam autoru darbu reģistrācijas datus un lietotāja iesniegto programmu.

Līdz ar iespēju autoriem pašiem darbus reģistrēt AKKA/LAA interneta vietnē ir noderīgi atgādināt autoru biedrības AKKA/LAA sadales noteikumus, kuros definēta arī darbu reģistrācijas kārtība un atlīdzības procentuālais sadalījums starp viena darba autoriem.

Tā kā visvairāk jautāts par dziesmu reģistrāciju, tad sīkāk par to. Turklāt apskatīsim klasisko gadījumu, kad dziesmai ir viens komponists un viens teksta autors.

Var būt tā, ka pirmā rodas melodija un komponists izvēlas tai atbilstošu dzejoli vai lūdz dzejnieku speciāli sacerēt tekstu, un var gadīties, ka dzejnieks nogādā dzejoli komponistam un lūdz tam sacerēt mūziku. Minētos gadījumus raksturo viena kopīga iezīme: abu autoru piekrišana kļūt par dziesmas **līdzautoriem**.

Piekrišana jeb atļauja izmantot savu darbu jauna darba radīšanā ir pirmais nosacījums, otrs – abi autori ir līdzvērtīgi, protams, ja nav noslēguši citu individuālu vienošanos.

Kopš biedrības darbības sākuma autoru padome (toreiz valde) saskaņā ar ārvalstu praksi noteica muzikālo darbu reģistrācijas kārtību. Reģistrējot jaunu darbu, tiek fiksēts arī autoratlīdzības sadalījums starp darba autoriem. Piemēram, standarta autoratlīdzības sadalījums par dziesmas oriģinālversiju, kam ir komponists un teksta autors, ir šāds: atlīdzība abiem ir vienāda – 50% komponistam un 50% teksta autoram.

Ja muzikālo materiālu aranžē vai tulko dziesmas tekstu, ko Autortiesību likums definē kā oriģināldarba pārveidošanu, obligāts priekšnoteikums ir: nepieciešama **visu darba līdzautoru** atļauja veikt aranžēšanu vai tulkošanu. Ja komponists un teksta autors tam piekrīt, turpmākajā autoratlīdzības sadalījumā tiek iekļauts arī aranžētājs/tulkotājs. Tātad: komponistam – 37,50%, teksta autoram – 37,50% un aranžētājam vai tulkotājam – 25%.

Līdz šim bijis tā: ja aranžētājs ir cita persona, pamatā viss ir skaidrs: aranžētājs saņem abu līdzautoru atļauju, un parasti komponists ir tas, kurš reģistrē jauno dziesmas versiju, un standarta variantā

aranžētājam tiek piešķirta viņa atlīdzības daļa uz abu oriģināldarba autoru rēķina. (Ja darba autoriem ir mūzikas izdevējs, to kārtro viņš.)

Praksē esam sastapušies ar darbu reģistrācijas gadījumiem, kas prasījuši papildu skaidrojumu. Piemēram, labu laiku pēc oriģināldarba sacerēšanas komponists izdomā pārstrādāt – aranžēt – savu jau esošo darbu. Viņš vēlas reģistrēt aranžēto versiju, protams, pretendējot arī uz aranžētāja autoratlīdzības daļu. Taču komponists ir diezgan pārsteigts, uzzinot, ka tas iespējams, vienīgi saņemot sava līdzautora – teksta autora piekrišanu, jo jaunās versijas reģistrācija iekļauj ne vien ziņas par autoriem, bet arī jaunu atlīdzības sadalījumu ar mazāku atlīdzības daļu teksta autoram. Otrs gadījums attiecas uz darba pirmreizējo reģistrāciju, kad komponists vēlas sevi uzreiz norādīt arī kā aranžētāju, reizē samazinot teksta autora atlīdzību. Šeit arguments bija vienkāršs: oriģinālversija ir nepārveidots darbs, pārveidošana notiek pēc oriģināldarba radīšanas, un tai nepieciešama atļauja. Tas pats sakāms par dziesmu teksta tulkojumiem. Nepieciešama gan komponista, gan oriģinālteksta autora piekrišana – abu akcepts, lai piešķirtu atlīdzības daļu tulkotājam uz abu oriģināldarba līdzautoru rēķina.

AKKA/LAA datubāzē uz mūžīgiem laikiem tiek saglabāta informācija gan par darba oriģinālversiju, gan jebkuru darba atvasinājumu. Turpmākais jau ir dziesmas izmantotāja atbildība: viņam jāaizpilda koncerta programma un jānorāda, vai tiek izpildīta oriģinālversija vai arī kāda no aranžētājam versijām. Saskaņā ar šo iesniegto programmu un AKKA/LAA datubāzē reģistrēto informāciju autoriem arī tiks sadalīta un izmaksāta atlīdzība.

Anīta Sosnovska,

AKKA/LAA izpilddirektores vietniece, Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Aktuāli! Filmu mūzikas dokumentācija

Latvijas sabiedrībā vienmēr ir bijusi padziļināta interese par kinomākslu. Veiksmīgas latviešu filmas tiek izrādītas kinoteātros tepat, pēc tam arī demonstrētas televīzijā gan pie mums, gan citās valstīs.

AKKA/LAA ir svarīga filmu mūzikas dokumentācija, un mēs aicinām autorus pieskatīt, kā jūsu darbi tiek izmantoti filmās.

Amerikāņu literatūrzinātnieks un muzikologs profesors Daniels Olbraits, apcerot kino pirmsākumus, norādījis uz agrīno kinoseansu trūkumiem – filmas izrādīšanu pavadīja neierasti projektorā darbības trokšņi, aptumšotajā telpā kinolentes ainas un mēmie tēli skatītājiem šķita spožīgi: „Mūzika seansā tika izmantota kā kino pretmets. Bija nepieciešams aiztaupīt skatītājam nepatīkamās izjūtas, kas radās, vērojot dzīvus, lomas tēlojošus, pat runājošus aktierus, kuri tajā pašā laikā bija mēmi.”² Tapiera – filmas seansa pavadošās mūzikas izpildītāja, veikums no improvizēta pavadījuma top par speciāli komponētu filmas mūziku. No mums zināmākiem komponistiem – jau 1908. gadā franču vēsturiskā filma „*La Mort du duc de Guise*” tiek izplatīta kopā ar Kamila Sensānsa (*Camille Saint-Saens*) rakstītu mūziku. Latvijas Radio 3 raidījumā „Kāda ir ideāla kino mūzika” kino vēstures zinātnājs Dāvis Šimanis norāda, ka sākotnēji mūzika aizņēma līdz 20% no filmas kopējā laika, tagad tie bieži ir pat 95% no filmas laika.

² Albright D., 2004. *Modernism and Music: An Anthology of Sources.* University Of Chicago Press, Čikāga, 96. lpp.

ASV likumu dēļ Eiropas autori cieš zaudējumus

Starptautiskās mūzikas autoru padomes (CIAM) sanāksmē, kas 2016. gada 8. novembrī sanāca Londonā, Īrijas mūzikas autoru biedrības IMRO

priekšsēdētājs Kits Donalds (*Keith Donald*) nāca klajā ar secinājumiem, pie kādiem novedis pētījums par ASV Autortiesību likumā ieviesto izņēmumu 110(5)(B). Aplēsts, ka tā dēļ Eiropas autori ik gadu cieš zaudējumus 44 miljonu ASV dolāru apmērā, un secināts,

ka šis izņēmums ir pretrunā TRIPS līgumiem, kas regulē ar tirdzniecību saistītās intelektuālā īpašuma tiesības, un Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) 2000. gada balsojums par to nav bijis likumīgs. ASV ir viena no tikai divām ekonomiski

attīstītājām pasaules valstīm, kur bāros, restorānos un mazumtirdzniecības veikalos bez licences atļauts atskaņot radio un TV kanālos raidītu mūziku. Pētījumā ASV un Eiropas autoru kopīgie zaudējumi ik gadu sasniedz vairāk nekā 150 miljonus

ASV dolāru. Eiropas autoru un komponistu biedrību apvienība GESAC jau izveidojusi autoru delegāciju, kas tiksies ar Eiropas Komisiju, lai iepazīstinātu to ar pētījumu un mudinātu Eiropas Savienību sarunās ar ASV panākt, lai to autortiesību

normatīvie akti tiktu saskaņoti ar starptautiskajiem līgumiem, ko tās parakstījušas.

Strādā jaunajā AKKA/LAA interneta vietnē!

Atgādinām, ka personiskais profils vietnē www.akka-laa.lv ir pieejams visiem AKKA/LAA autoriem. Tiem, kas līdz šim nav bijuši vietnes reģistrēti lietotāji, ar AKKA/LAA jānoslēdz līgums par piekļuvi savam vietnes profilam. Jau reģistrētos lietotājus aicinām sazināties ar AKKA/LAA, lai saņemtu jauno autorizācijas paroli: zvaniet 67506426 vai rakstiet autoriem@akka-laa.lv!

Autora balva 2017

Līdz 2017. gada 14. martam ikviens AKKA/LAA pārstāvēts autors ir aicināts izvirzīt kandidatūru Autora balvai 2017 par jaunu darbu, kas viņu radoši iedvesmojis vai provocējis ar novatorismu, profesionālismu un izcilu māksliniecisko kvalitāti. Autora balvu 2017 piešķirs AKKA/LAA pārstāvētam Latvijas autoram par darbu, kurš publicēts laikposmā no 2015. gada marta līdz 2017. gada februārim ieskaitot.

Autoru biedrības AKKA/LAA Autora balva ir dibināta 2014. gadā saskaņā ar biedrības padomes lēmumu. Autora balvas mērķis ir uzturēt Latvijas kultūras radītāju savstarpējās koleģiālās solidaritātes garu, atzīmēt autoru izcilos sasniegumus jebkurā darba veidā un žanrā, stiprināt intelektuālā darba veicēju pašapziņu un pievērst uzmanību autoru organizācijai, kas administrē mantiskās tiesības, nodrošinot autoru

darbu likumīgu lietojumu un autortiesību aizsardzību Latvijā. Autora balvu veido piemiņas balva un naudas summa 1111 eiro apmērā. Par Autora balvu un pasniegšanas sarīkojumu gādā AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds.

Autora stipendija

2016. gada 15. septembrī noslēdzās trešais Autora stipendijas konkurss. Izvērtējot vairāk nekā 40 pieteikumu, biedrības padome lēma, ka AKKA/LAA stipendiju jaunu darbu radīšanai 700 eiro apmērā saņems 25 autori:

Nākamais Autora stipendijas konkurss notiks 2017. gada februārī.

Valdis Atāls (rakstniecība), **Uldis Auseklis** (rakstniecība), **Ģirts Bišs** (vizuālā māksla), **Matīss Čudars** (mūzika), **Ēriks Ešenvalds** (mūzika), **Marta Grigale** (mūzika), **Aivars Krūmiņš** (mūzika), **Linda Leimane** (mūzika), **Dace Meiere** (rakstniecība), **Ieva Melgalve** (rakstniecība), **Ieva Ozoliņa** (kino), **Jānis Ozoliņš** (mūzika), **Sniedze Prauliņa** (mūzika), **Evilena Protektore** (mūzika), **Guna Roze** (rakstniecība), **Elza Rozentāle** (mūzika), **Elvita Ruka** (kino), **Māris Salējs** (rakstniecība), **Ieva Samauska** (rakstniecība), **Pēteris Sidars** (vizuālā māksla), **Edgars Šubrovskis** (mūzika), **Arvis Viguls** (rakstniecība), **Rihards Zaļupe** (mūzika), **Inese Zandere** (rakstniecība), **Osvalds Zebris** (rakstniecība).

Stipendiju finansējumu nodrošina AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds, kura līdzekļus, kā nosaka AKKA/LAA līgumi ar ārvalstu autortiesību organizācijām, veido atskaitījumi no ārvalstu autoriem savāktās atlīdzības.

Aicinām pieteikties tiesību īpašniekus!

Autortiesību likumā ir noteikti gadījumi, kādos autora mantiskās tiesības administrē tikai kolektīvi. Tas nozīmē, ka šajos gadījumos AKKA/LAA vāc atlīdzību par autora darbu izmantošanu neatkarīgi no tā, vai autors ir noslēdzis līgumu ar AKKA/LAA vai nav.

Tikai kolektīvi AKKA/LAA administrē:

- autoru darbu izmantojumu publiskajā izpildījumā, ja tas notiek izklaides vietās, kafejnīcās, veikalos, viesnīcās un citās tamlīdzīgās vietās;
- darbu publisku patapinājumu (izņemot datorprogrammas, datu bāzes un mākslas darbus);
- retranslēšanu pa kabeļiem;
- reproducēšanu personiskai lietošanai jeb tā saukto nesēja atlīdzību;
- vizuālās mākslas darbu tālākpārdošanu.

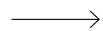
Šo iekasēto atlīdzību reizēm nav iespējams izmaksāt tāpēc, ka biedrībai nav nepieciešamās informācijas par autoru: nav apliecinājuma, ka viņš patiešām radījis izmantoto darbu, nav autora personas koda, deklarētās dzīvesvietas adreses, bankas konta, mantinieku gadījumā – mantošanas apliecības.

Saskaņā ar Autortiesību likumu autoratlīdzību, ko nevar izmaksāt, dēvē par nenoskaidroto atlīdzību un pēc trim gadiem, ja tiesību īpašnieks tā arī nav atradies, naudu pievieno kārtējai attiecīgajai sadalei un sadala pārējiem autoriem.

Pievienojam to autoru izslases sarakstu (03.06.2016.), par kuru darbu izmantojumu AKKA/LAA ir iekasējusi atlīdzību, taču, trūkstot ziņām par autoru, nevar to izmaksāt. Ja šajā sarakstā pamanāt kāda sev pazīstama cilvēka vārdu, lūdzu, informējiet viņu vai viņa mantiniekus par saņemamo atlīdzību!

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Turpinājums no 21. lpp.

Latviešu mūsdienu kino mūzika aizņem vidēji pusi līdz divas trešdaļas no filmas laika. Filmas mūzika var būt speciāli rakstīta, bet tajā var būt iekļauts arī jebkurš cits muzikāls darbs vai tā fragments, kas dzirdams filmā, tai skaitā, ja ainā garām aizsoļo svētku gājiena orķestris vai darbojošās personas dodas izbraucienā ar auto un pārslēdz radiostacijas, meklējot sev tīkamu mūziku. Katrs skaņdarbs līdz ar to kļūst par filmas sastāvdaļu.

Lai muzikālos darbus varētu izmantot filmā, nepieciešams iegūt atļauju no visiem tiesību īpašniekiem. Tiesa, šādu atļauju tiesību īpašnieks var arī nedot. Tāpat nav vispārpieņemtas likmes par darba izmantošanu filmā. Lielās izdevniecības, kas licencē jau esošu savu pārstāvēto autoru darbu iekļaušanu audiovizuālos darbos, ņem vērā, piemēram, filmas kopējo budžetu un tās komerciālo potenciālu.

Producents ir atbildīgs par to, lai pirms filmas radīšanas tiek noslēgti nepieciešamie līgumi ar filmas mūzikas autoriem, ja tā ir speciāli rakstīta mūzika, un lai ir sagādātas atļaujas, ja tiek izmantoti jau iepriekš radīti darbi.

Pēc filmas tapšanas producenta pienākums pret mūzikas autoriem ir

nodrošināt, lai filmas izplatītājam būtu pieejama precīza dokumentācija par izmantoto mūziku. Visi muzikālie darbi, kas filmā iekļauti, tiek uzskaitīti, norādot precīzu skanēšanas ilgumu. Šī dokumentācija starptautiski ir pazīstama ar nosaukumu „cue sheet”, latviski – filmā izmantotās mūzikas uzskaites lapa. Tā ir laba prakse attiecībā uz mūzikas autoriem un nodrošina, ka viņi saņems taisnīgu atlīdzību par tālāku filmas izmantojumu – par katru demonstrējumu kinoteātrī, televīzijās, arī demonstrēšanu sarīkojumos.

AKKA/LAA izsniedz licences raidorganizācijām audiovizuālu darbu raidīšanai, kinoteātriem – publiskai demonstrēšanai. AKKA/LAA licencē arī audiovizuālu darbu reproducēšanu. Minētā dokumentācija, filmā izmantotās mūzikas uzskaites lapa, ir galvenais informācijas avots, kas tiek izmantots, sadalot atlīdzību. Tas ir muzikālo darbu autoru un izdevēju interesēs, lai šī informācija būtu pilnīga un precīza. Mūzikas uzskaites lapu filmas izplatītājs nodod demonstrēšanas vai raidīšanas tiesību ieguvējam kopā ar pašu filmu, tālāk tā ceļo pie kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, kurai raidorganizācija vai kinoteātris atskaitās par filmas izmantošanu.

Audiovizuālā darbā izmantoto muzikālo darbu uzskaites lapā iekļaujama minimālā obligātā informācija:

- filmas vai seriāla nosaukums, sērijai – tās numurs un nosaukums;
- filmas gads, producers, hronometrāža;
- muzikālo darbu uzskaitījums – nosaukums, tiesību īpašnieki, katra muzikālā darba vai tā fragmenta hronometrāža.

Veidlapa gan latviešu, gan angļu valodā pieejama AKKA/LAA mājaslapas sadaļā „Audiovizuāli darbi: mūzika audiovizuālā darbā” (<http://www.akka-laa.lv/lv/autoriem/audiovizuali-darbi/izmantota-muzika-audiovizuala-darba/>) . AKKA/LAA aicina filmu mūzikas autorus pievērst pastiprinātu uzmanību filmā izmantotās mūzikas savlaicīgai dokumentēšanai. Papildu informācija par muzikālo darbu uzskaites lapu un tās aizpildīšanu pieejama, rakstot uz info@akka-laa.lv.

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītājas vietniece

Kalvis Zuters
Andris Eglītis
Andrejs Vozņesenskis
Herberts Ernests Siliņš
Miervaldis Polis
Valdis Kalnroze
Jānis Ērenpreiss
Vija Celmiņa
Uldis Cipsts
Aiva Birbele
Ernests Treimanis
Ernests Dinka
Mihails Gruzdovs
Elīna Zālīte
Haralds Vecvagars

Māris Čačka
Ligita Lukstraupe
Leonīds Bauļins
Laivinieki
Raimonds Rupeiks
Armands Ekštets
Nīls Erdmanis-Stārasts
Daina Tabuna
Aigars Sērmukšs
Inese Grāvere
Ziedonis Safronovs
Vītālijs Kalvāns
Irina Mass
Genādijs Zemels
Mihails Šneiderovs

Dens Dimiņš
Jānis Sudrabkalns
Laimonis Bļodnieks
Harijs Burmeister
Zigurds Mežavilks
Indulis Spulzenieks
Laimons Gaigals
Laima Jansone
Jānis Nords
Evelīna Ozola
Elza Pliekšāne
Laimonis Mieriņš
Jāzepts Mediņš
Agris Dzelve
Aleksandrs Demčenko

Vija Aizpuriete
Līga Kavace
Jeļena Jekimova
Brigita Ritmane
Olegs Kurakins
Daina Ozoliņa
Vija Bunka
Aleksandrs Gribermans
Toms Kalniņš
Edgars Daugavvanags
Kārlis Students
Arnolds Zeltiņš
Raimonds Gusarevs
Ineta Jugane
Jānis Auzāns

Kārlis Božs
Helēna Tangijeva-Birzniece
Kārlis Tālbergs
Roberts Vīksne
Māris Maskalāns
Aivars Drāznieks
Sigita Daugule
Maksim Bohan
Adriāna Roze
Ineta Šipunova
Aleksandrs Jevsikovs
Inga Gaile
Dace Griezīte
Juris Ivanovs

Māris Kiseļovs
Vaira Strautniece
Jūlijs Vanags
Īvande Šmite
Dace Pūce
Sergejs Maksimovs
Jānis Bauvars
Indra Sproģe
Guntars Pupa
Raimonds Petrauskis

Melnbaltās draudzenes

Iepriekšējā „AKKA/LAA Ziņu” numurā publicēto krustvārdu mīklu pareizi atminēt nav laimējies nevienam risinātājam. Vēlam veiksmi turpmāk!

Horizontāli

1. Ar vienu elpu izdziedams skaņdarba posms. **6.** Dzejoļa „Dzīvīte, dzīvīte, šūpojos tevī” vārdu autors. **8.** Valmieras teātra izrādes „Muiža kaņepēs” režisore. **9.** Skaņdarba noslēguma posms. **10.** Pirmais latviešu tautasdziesmu melodiju krājums. **11.** Miniatura cilvēka figūra speciāliem teātra uzvedumiem. **12.** Dabiska minerālkrāsa — limonīta paveids. **13.** Vācu gleznotājs, grafiķis (1891–1969). **14.** Zīme, kas norāda uz skaņdarba posma atkārtojumu. **19.** Monumentāls sociāls

romāns, kas atspoguļo tautas dzīvē nozīmīgu vēstures periodu. **22.** Latviešu dzejnieks, satīriķis (1928). **23.** Japāņu klasiskā teātra veids – aktieri tikai vīrieši. **24.** Taisnstūrveida medaļa. **25.** Tempa un ritma ziņā brīvs poētisks atskaņojuma stils. **26.** Virtuozas pasāža dziedāšanā. **27.** Sitamo mūzikas instrumentu komplekts, kuriem ir maināms skaņu augstums. **32.** TV raidījuma „Dzintara dziesmas” vadītājs. **34.** Klasiska japāņu raksta forma. **35.** Komponists, kam šogad aprit 80. **36.** Pirmais zināmais darbs, ko, pēc mūsdienu standartiem, uzskata par operu. **37.** Bērnu grāmatas „Vinnijs Pūks” autors. **38.** Sengrieķu mitoloģijā — titāns, kas iemācīja cilvēkiem lasīt un rakstīt. **39.** Angļu rakstnieks (1874–1965), romāna „Teātris” autors. **40.** Literārs tēls, kas pabijis Aizspogulijā.

Vertikāli

2. Mārtiņa Brauna dziesmas „Saule, Pērkons, Daugava” vārdu autors. **3.** Tumsas dievs grieķu mitoloģijā. **4.** Salonmūzikas ansamblis (divas vijoles, čells, arfa). **5.** Dziesmas „Manai tautai” (Andra Rītmaņa vārdi, Brigitas Rītmanes mūzika) izpildītāja. **6.** Mūzikas izdevniecība Rīgā. **7.** Amerikāņu mūziķis, kurš neieradās Oslo saņemt Nobela prēmiju literatūrā. **15.** Neierobežots, nežēlīgs, patvaļīgs valdnieks. **16.** Datorurķis. **17.** Sadzīves ainu attēlojums glezniecībā. **18.** Latviešu paruna: „... cilvēkam visa pasaule liekas draudzīga”. **20.** Miķeļa Goppera dibināts apgāds „Zelta ...”, kam šogad aprit 80. **21.** Daudzbalsīgi, vokāli instrumentāli skaņdarbi ar katoļu liturģijas tekstiem latīņu valodā. **28.** Franču dzejnieks (1842–1898), viens no vadošiem simbolisma pārstāvjiem. **29.** Latviešu trompetists, dziedātājs, komponists, Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra dalībnieks. **30.** Spāņu izcelsmes franču gleznotājs, kam šogad aprit 135. **31.** Dekoratīvajā mākslā – rotājums stilizētu lapu formā. **33.** Strauja dejas ar ritmiskiem kāju piesitieniem. **34.** Latviešu poproka grupa, kam šogad aprit 25.

„AKKA/LAA Ziņu”
43. numura
krustvārdu
mīklas
atminējums

Horizontāli

1. Pigoznis.
5. Skutelis.
10. Rastrelli.
12. Sen.
13. „Zagli”.
14. Ekslibris.
16. Ēcis.
17. Fans.
19. Apdaiks.
21. Inkunabulas.
24. Agri.
25. Modena.
26. Kropa.
28. Liriki.
29. Čelesta.
30. Būtne.
31. Tēma.
32. Bekars.
33. Krivade.
34. „Kaki”.
35. Verro.

Vertikāli

1. Prezūmēt.
2. „Gregorian”.
3. Zariņi.
4. Ikstena.
6. Kalniņa.
7. Lāsts.
8. Sanda.
9. Args.
11. Izrāde.
15. Skart.
17. „Fantastiski”.
18. „Nabuko”.
20. Kleopatra.
21. „Idomeneo”.
22. Kremerata.
23. Akurātere.
27. „Rinaldo”.
30. Brio.

Atrisinātajā krustvārdu mīklā saskaitiet „R” burtus un ar norādi „Krustvārdu mīkla” skaitli kopā ar vārdu, uzvārdu un tālruna numuru līdz 2017. gada 28. februārim atsūtiet uz info@akka-laa.lv vai aizpildītu kuponu – uz AKKA/LAA, A. Čaka 97, Rīga, LV-1011.

Vēstules, kurās būs norādīts pareizs „R” burtu skaits, piedalīsies izlozē, un trīs no sūtītājiem saņems balvu – vērtīgu grāmatu.

Atbildes kupons

„R” burtu skaits:

Vārds:

Uzvārds:

Tālrunis:

Pareizā atbilde:
„R” burtu skaits
atminētajā
mīklā – 16.